

Poradnik dla kandydatów na rodziców adopcyjnych

---

1. Co to jest adopcja?

Przysposobienie (adopcja, usynowienie) to powstały z woli osób zainteresowanych taki stosunek prawny, jaki istnieje między rodzicami a dzieckiem. Przysposobić można osobę małoletnią tylko dla jej dobra. Do przysposobienia potrzebna jest zgoda przysposobianego, który ukończył lat trzynaście. Sąd opiekuńczy powinien wysłuchać przysposobianego, który nie ukończył lat trzynastu, jeżeli może on pojąć znaczenie przysposobienia.

2. Kto może mi pomóc w przygotowaniu do adopcji ?

W przygotowaniu do adopcji pomoże ci ośrodek adopcyjny. Na terenie każdego województwa znajduje się co najmniej jeden ośrodek adopcyjny. O adres najbliższego ośrodka adopcyjnego możesz zapytać w regionalnym ośrodku polityki społecznej, ośrodku pomocy społecznej, powiatowym centrum pomocy rodzinie.

3. Czy muszę drogę adopcyjną prowadzić przez ośrodek adopcyjny, czy mogę we własnym zakresie?

Zgodnie z aktualnie obowiązującym prawem ośrodek adopcyjny ma wyłączną kompetencję w prowadzeniu procedur przysposobienia.

4. W czym może pomóc mi Ośrodek adopcyjny?

- **Ośrodek adopcyjny przygotuje cię do roli rodzica adopcyjnego m.in. poprzez szkolenie**
- **Będzie ci towarzyszył na każdym etapie procedury adopcyjnej**
- **Udzieli ci poradnictwa w zakresie adopcji**
- **Pomoże ci napisać wniosek do sądu z prośbą o adopcję**
- **Będzie ci towarzyszył w trakcie pierwszego spotkania z dzieckiem**
- **Będzie sprawował nadzór nad okresem osobistej styczności**
- **Udzieli ci wsparcia postadopcyjnego**

5. Od czego zacząć starania adopcyjne?

Starania adopcyjne należy zacząć od nawiązania kontaktu z ośrodkiem adopcyjnym najlepiej znajdującym się najbliżej miejsca zamieszkania.

Na pierwsze spotkanie najlepiej umówić się telefonicznie na konkretny dzień i godzinę.

6. Czego mogę dowiedzieć się na pierwszym, informacyjnym spotkaniu?

Na pierwszym spotkaniu dowiesz się m.in.:

- **jakie wymogi stawiane są wobec kandydatów do przysposobienia dziecka,**
- **jak przebiega procedura kwalifikacyjna,**
- **z jakich środowisk pochodzą dzieci kierowane do adopcji,**

7. Jakie będą następne kroki?

Kolejne kroki i czynności ustalisz z pracownikiem ośrodka adopcyjnego, najczęściej są to:

- **złożenie odpowiednich dokumentów,**
- **ustalenie dalszych spotkań**

Wykaz podstawowych dokumentów gromadzonych w procedurze adopcyjnej:

- **wniosek określający cel współpracy z Ośrodkiem,**
- **odpis aktu małżeństwa,**
- **zaświadczenia o zarobkach lub oświadczenie o wysokości i źródłach dochodu,**
- **życiorysy,**
- **zaświadczenia lekarskie o ogólnym stanie zdrowia oraz stwierdzające brak przeciwwskazań do adopcji dziecka.**
- **oświadczenie kandydata lub zaświadczenia lekarza psychiatry o stanie zdrowia psychicznego,**
- **oświadczenie kandydata lub zaświadczenia z poradni leczenia uzależnień,**
- **zaświadczenia o niekaralności,**
- **oświadczenie o wyrażeniu zgody na udostępnianie własnych danych osobowych na potrzeby ośrodka.**

Ośrodek adopcyjny może w indywidualnym przypadku poprosić o inne dokumenty w zależności od sytuacji.

8. Kto może przysposobić dziecko?

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks **rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, ze zm.)** oraz ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej **(Dz. U. Nr 149, poz. 887, ze zm.)**, **kandydatem do przysposobienia dziecka może zostać osoba, która spełnia łącznie następujące warunki:**

- ma miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- **ma pełną zdolność do czynności prawnych,**
- **nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej zawieszona ani ograniczona,**
- **jej wiek gwarantuje, że pomiędzy przysposabiającym a przysposobianym będzie istniała odpowiednia różnica wieku art. 1141. § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.**
- **jej kwalifikacje osobiste uzasadniają przekonanie, że będzie należycie wywiązywała się z obowiązków przysposabiającego, w tym w szczególności:**
  - jej stan zdrowia fizycznego oraz psychicznego pozwala na **sprawowanie prawidłowej opieki nad dzieckiem,**
  - **posiada odpowiednie warunki mieszkaniowe oraz stałe źródło utrzymania,**
  - **wypełnia obowiązek alimentacyjny** - w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego,
  - **w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim** - posiada **odpowiedni staż małżeński (minimum 5 lat, o ile szczególne względy nie przemawiają w ocenie Ośrodka Adopcyjnego za uznaniem krótszego stażu małżeńskiego za wystarczający),**
  - **ukończyła szkolenie dla kandydatów do przysposobienia dziecka** o którym mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, **chyba że obowiązek ten jej nie dotyczy** - art. 1141. § 1. **Kodesu rodzinnego i opiekuńczego oraz uzyskała pozytywną opinię o kwalifikacjach osobistych do przysposobienia dziecka**

9. Czy osoba samotna może przysposobić dziecko?

Polskie prawo nie wyklucza możliwości przysposobienia przez osobę samotną, jednak dla dziecka poszukuje się przede wszystkim rodzin pełnych.

10. Czy osoba niepełnosprawna może przysposobić dziecko?

Polskie prawo nie wyklucza możliwości przysposobienia dziecka przez osobę niepełnosprawną. Decyzja rozpoczęciu współpracy jest podejmowana indywidualnie przez ośrodek adopcyjny i zależy w dużej mierze od stopnia i rodzaju niepełnosprawności, od funkcjonowania danej osoby oraz możliwości opieki nad ewentualnie powierzonym dzieckiem.

11. Jakie wymogi stawiane są kandydatom na rodziców adopcyjnych?

Kandydaci na rodziców adopcyjnych zgodnie z obowiązującym prawem muszą:

- **Mieć stan zdrowia pozwalający na sprawowanie właściwej opieki nad dzieckiem,**
- **Mieć odpowiednie warunki ekonomiczne pozwalające na przyjęcie i utrzymanie rodziny,**
- **spełniać przesłanki wymienione w pkt. 8**

12. Jak wygląda procedura adopcyjna?

Procedurę adopcyjną w odniesieniu do rodziny umownie można podzielić na trzy główne etapy:

1. Przygotowawczy - **na który składa się m.in. :**

- diagnoza rodziny (testy psychologiczne, rozmowy, wywiad środowiskowy)

- szkolenie - **cykl spotkań grupowych, w trakcie których rodzina ma wykłady i ćwiczenia z zakresu m.in. praw dotyczącego adopcji, rozwoju dziecka, straty, więzi, zaburzeń, motywacji do adopcji i wielu innych zagadnień.**

- kwalifikacja rodziny - **decyzja komisji ośrodka**

Okres przygotowania trwa zazwyczaj kilka miesięcy, gdyż wymaga to wielu spotkań, udziału w sesjach szkoleniowych, które odbywają cyklicznie w zależności od ośrodka najczęściej raz w tygodniu, raz na dwa tygodnie lub raz na miesiąc.

2. Oczekiwania na dziecko - **okres od ukończenia etapu** przygotowawczego do propozycji dziecka, okres ten jest trudny do **określenia w czasie, gdyż zależy m.in. od oczekiwań rodziny (w odniesieniu do wieku dziecka, stanu zdrowia, liczebności rodzeństwa, itp.), liczby dzieci zgłoszonych i zakwalifikowanych do adopcji, liczby rodzin oczekujących zakwalifikowanych do adopcji**

3. Postępowanie sądowe - czas od złożenia wniosku do sądu do ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie. Okres ten trwa zazwyczaj od kilku tygodni do kilku miesięcy i całkowicie zależy od decyzji sądu (terminu wyznaczenia sprawy, sporządzenia dodatkowych opinii, itp.)

13. Skąd pochodzą dzieci do adopcji?

Dzieci do adopcji przed umieszczeniem w nowej rodzinie najczęściej przebywają w:

- **rodzinie zastępczej**
- placówce socjalizacyjnej potocznie zwanej domem dziecka
- pogotowiu rodzinnym
- rodzinnym domu dziecka

14. Czy wszystkie dzieci wychowujące się poza rodziną biologiczną mogą być adoptowane?

Aby dziecko mogło być adoptowane musi na to pozwalać jego sytuacja prawna czyli :

- **rodzice zrzekli się praw rodzicielskich**
- **zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej przez sąd**
- **dziecko jest sierotą biologiczną**

15. Skąd biorą się informacje o dzieciach wolnych prawnie, które mogą być zakwalifikowane do adopcji?

Dziecko do ośrodka adopcyjnego celem kwalifikacji do adopcji mogą zgłosić m.in.:

- **organizator rodzinnej pieczy zastępczej**
- **placówka opiekuńcza** - wychowawcza, w której przebywa dziecko
- **regionalna placówka opiekuńcza** - terapeutycznej lub regionalny ośrodek preadopcyjny
- **sąd**
- kurator
- podmiot leczniczy

- **oraz inne instytucje i osoby, które powzięły informacje o dziecku uzasadniające zakwalifikowanie** dziecka do przysposobienia

Ośrodek adopcyjny gromadzi i sporządza dokumentację oraz dokonuje kwalifikacji dziecka do adopcji.

Kwalifikacja dziecka do adopcji obejmuje:

- **diagnozę psychologiczną dziecka**
- **określenie specyficznych potrzeb dziecka**
- **ocenę stopnia możliwości nawiązania przez dziecko więzi emocjonalnych w nowej rodzinie**
- **ustalenie sytuacji prawnej rodzeństwa dziecka**

16. Skąd dowiem się o dziecku, które mógłbym adoptować?

Po zakwalifikowaniu do adopcji, dziecko przedstawiane jest rodzinie (przygotowanej i **zakwalifikowanej przez ośrodek adopcyjny**) **na co składa się:**

- **zapoznanie z dokumentacją dziecka**
- **bezpośrednie spotkanie z dzieckiem**
- **odwiedziny u dziecka po podjęciu pozytywnej decyzji o przysposobieniu do czasu wydania postanowienia sądu o wyznaczeniu **okresu osobistej styczności****

17. Jak długo trwa okres oczekiwania na dziecko?

Czas oczekiwania na dziecko jest bardzo różny i zależy od wielu czynników m.in. od potrzeb dziecka, oczekiwań rodziny i otwartości na ewentualne deficyty i problemy dziecka Ośrodek przy doborze zawsze poszukuje rodziny dla dziecka, a nie dziecka dla rodziny. **Dlatego dużo zależy od otwartości i gotowości rodziny do opieki nad konkretnym dzieckiem.**

18. Jak wygląda pierwsze spotkanie z dzieckiem?

Na pierwsze spotkanie z dzieckiem kandydaci **udają się do miejsca pobytu dziecka np. rodziny zastępczej lub domu dziecka. Kandydaci mają możliwość pogłębić informacje przekazane przez Ośrodek Adopcyjny o dziecku, zadać pytania osobom sprawującym bezpośrednią opiekę nad dzieckiem a potem osobiście spotkać się z dzieckiem. Pierwszy bezpośredni kontakt trwa około godziny, ale**

zawsze czas i przebieg jest indywidualny. W pierwszym spotkaniu **kandydatom towarzyszy przedstawiciel Ośrodka Adopcyjnego.**

19. Co dzieje się po pierwszym spotkaniu?

Po pierwszym spotkaniu rodzina ma czas na podjęcie decyzji **czy chce kontynuować spotkania z dzieckiem i w finale je adoptować.** Jak podejmie pozytywną decyzję składa wniosek o adopcję do sądu.

20. Kiedy kandydaci mogą zabrać dziecko do domu?

Dziecko do domu kandydaci mogą zabrać po wydaniu przez sąd **postanowienia o osobistej styczności.** Ale też za zgodą opiekuna prawnego i wtedy gdy dziecko jest na to gotowe.

21. Co to jest okres osobistej styczności?

Sąd rodzinny przed orzeczeniem przysposobienia określa sposób i okres tzw. **osobistej styczności (okres preadopcyjny)** przysposabiającego z przysposobianym. Wydanie przez sąd takiej zgody umożliwia kandydatom zabranie dziecka do domu i przejęcie nad nim bezpośredniej opieki. Celem tego okresu jest budowanie więzi między rodzicami a dzieckiem, głębszego poznawania siebie i swoich oczekiwań. Pracownicy Ośrodka wspierają kandydatów w nowej roli, odwiedzają, obserwują rodzące się więzi emocjonalne **oraz sporządzają sprawozdanie o kontaktach z okresu preadopcyjnego.**

22. Jak długo trwa osobista styczność?

Czas trwania osobistej styczności ustala sąd, trwa on zazwyczaj kilka - kilkanaście tygodni, to jest do czasu sprawy sądowej, na której sąd orzeknie adopcję. Przysposobienie zawsze następuje przez orzeczenie sądu opiekuńczego na żądanie przysposabiającego zgodnie z art. 117. § 1. Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

23. Jakie akty prawne regulują procedurę adopcyjną?

Procedura adopcyjna wynika z następujących aktów prawnych

1. Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawa z dnia 25 lutego 1964r. (Dz. U. z 1964r., Nr 9, poz. 59 z 1964r. z późn. zm.)

2. Kodeks cywilny

3. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie **pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015r. poz. 332)**

4. Rozporządzenie Ministra pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011r. w sprawie szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka (Dz. U. Nr 272 poz. 1610)

5. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 sierpnia 2015r. w sprawie wzoru kwestionariusza wywiadu adopcyjnego oraz wzoru karty dziecka, w tym metryki prowadzenia sprawy (Dz. U. z 2015r.poz. 1303).

24. Jakie występują rodzaje adopcji?

Adopcja ma różne rodzaje poza nazwą różni się skutkami prawnymi

1. Adopcja pełna

2. Adopcja pełna całkowita (anonimowa, blankietowa)

3. Adopcja niepełna

Adopcja pełna

Orzeczenie przez sąd adopcji pełnej powoduje, że pomiędzy przysposabiającym, a przysposobionym powstaje taka sama więź prawna, jaka łączy rodziców i dzieci biologiczne.

Skutki prawne adopcji pełnej:

1. Przysposobiony nabywa prawa i obowiązki wynikające z **pokrewieństwa w stosunku do krewnych przysposabiającego.**

2. Ustają prawa i obowiązki przysposobionego, wynikające z pokrewieństwa względem jego krewnych, jak również prawa i obowiązki tych krewnych względem niego.

3. Skutki przysposobienia **rozciągają się na zstępnych** przysposobionego.

4. Powstaje wzajemny obowiązek alimentacyjny.

5. Rodzi się obowiązek wzajemnego wspierania w pokrywaniu kosztów rodziny i pomocy we wspólnym gospodarstwie.

6. Skutki w zakresie dziedziczenia.

7. Skutki w zakresie stanu cywilnego przysposobionego:

- **przysposobiony przyjmuje nazwisko przysposabiającego lub nazwisko złożone z jego dotychczasowego nazwiska i z nazwiska przysposabiającego,**

- **istnieje możliwość zmiany imienia lub imion przysposobionego,**

- na wniosek **przysposabiających może być sporządzony nowy akt** urodzenia przysposobionego

Przysposobienie pełne jest rozwiązywalne.

Adopcja pełna całkowita

Sąd orzeka adopcję całkowitą, jeżeli rodzice naturalni dziecka wyrażą zgodę na jego przysposobienie bez wskazania osoby przysposabiającej.

Skutki prawne:

Takie jak w przypadku adopcji pełnej, z następującymi wyjątkami:

? obowiązek sporządzenia nowego aktu urodzenia przysposobionego

? nie jest możliwe, aby przysposobiony nosił podwójne nazwisko

złożone z dotychczasowego i nowego

nierozwiązywalność adopcji

Adopcja niepełna - skutki tego przysposobienia są ograniczone i

polegają wyłącznie na powstaniu stosunku między

przysposabiającym, a przysposobionym (z jednym tylko wyjątkiem:

także w przypadku przysposobienia niepełnego jego skutki

rozciągają się na zstępnych przysposobionego).

25. Czy rodzicom adopcyjnym przysługuje urlop macierzyński i wychowawczy?

Tak. Rodzice adopcyjni zostali w prawach zrównani z rodzicami biologicznymi i przysługują im te same przywileje. Po adopcji rodzice mogą liczyć zarówno na urlop macierzyński jak i wychowawczy. Przysługują one do momentu ukończenia przez dziecko siódmego roku życia, lub dziesiątego, jeżeli dziecko ma odroczony obowiązek szkolny.

26. Jakie dokumenty należy złożyć do pracodawcy celem uzyskania urlopu macierzyńskiego?

Urlop macierzyński przysługuje rodzicowi adopcyjnemu z dniem rozpoczęcia okresu preadopcyjnego. W celu otrzymania urlopu macierzyńskiego należy złożyć u pracodawcy wnioski o urlop i dokument z sądu informujący o toczącej się sprawie o przysposobienie zawierający datę urodzenia dziecka (np. postanowienie Sądu dotyczące ustanowienia okresu osobistej styczności)

27. Czy dziecko adoptowane może odnaleźć swoją biologiczną rodzinę?

Dziecko adoptowane, po osiągnięciu pełnoletności, może zwrócić się do ośrodka adopcyjnego o pomoc w odnalezieniu biologicznej rodziny, a Ośrodek Adopcyjny ma obowiązek takiej pomocy udzielić. Prawo do uzyskania takich informacji przysługuje tylko osobie adoptowanej, na jej wniosek.

28. Jakie czynności musi podjąć rodzic adopcyjny po uzyskaniu prawomocnego orzeczenia o przysposobieniu?

Zadaniem rodziców jest:

- **odbiór z sądu rodzinnego postanowienia o przysposobieniu**
- **odbiór aktu urodzenia dziecka z USC właściwego ze względu na miejsce urodzenia dziecka**
- **zameldowanie dziecka w wydziale spraw obywatelskich urzędu miasta lub gminy właściwego ze względu na miejsce swojego stałego zameldowania**
- **odebranie nowego numeru PESEL dla dziecka w USC właściwym ze względu na miejsce zameldowania dziecka**
- **zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego u płatnika składek**

29. Czy rodzice biologiczni mogą uzyskać informację na temat rodziny, która adoptowała ich dziecko?

Żadna instytucja nie ma prawa udzielić tego typu informacji. Adopcja jest tajna, po przysposobieniu dziecko otrzymuje nowy akt urodzenia oraz nowy PESEL.

30. Czy należy powiedzieć dziecku prawdę o jego pochodzeniu , czy też tą wiedzę przed nim ukryć?

Dziecko powinno żyć z wiedzą o swoim pochodzeniu jak z czymś normalnym, czymś naturalnym. Rodzice adopcyjni powinni pomóc dziecku w zmierzeniu się z prawdą o jego pochodzeniu, wspierać i kochać je.